

Matematický časopis

K 50. výročíu vzniku Československého štátu

Matematický časopis, Vol. 18 (1968), No. 4, 241--243

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/126867>

Terms of use:

© Mathematical Institute of the Slovak Academy of Sciences, 1968

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

K 50. VÝROČIU VZNIKU ČESKOSLOVENSKEHO ŠTÁTU

50. výročie vzniku samostatného štátu Čechov a Slovákov dáva nám príležitosť zamyslieť sa i nad vývinom matematiky na Slovensku.

Až do samého sklonku prvej republiky v rokoch 1918—1938 neexistovalo na Slovensku žiadne matematické pracovisko. Komenského univerzita v Bratislave mala iba tri fakulty: lekársku, právnickú a filozofickú. Tieto, pravda, nevyžadovali nijaké matematické prednášky. Neexistovalo teda organizačné centrum a matematika, ako organizovaná veda, neexistovala, i keď sa naši jednotlivci, ktorí sa matematikou ako vedou zaoberali. Prvá Vysoká škola technická na Slovensku bola založená na jeseň r. 1938 v Košiciach. Ešte pred započatím skutočnej činnosti musela sa v pochmúrnych jesenných mesiacoch roku 1938 sťahovať do Prešova, Martina a nakoniec v lete 1939 do Bratislavy.

V r. 1939—1945 pôsobilo na matematických ústavoch (včítane Ústavu deskriptívnej geometrie) na Slovenskej vysokej škole technickej asi 10 pedagogických pracovníkov, z toho 2 profesori.

V decembri 1939 bola formálne zriadená i Prírodovedecká fakulta Univerzity. Hoci medzi odborními, ktoré sa tu prednášali, bola aj matematika, nemala v skutočnosti žiadnych vlastných profesorov-matematikov. Boli to pracovníci SVŠT, ktorí tu externe prednášali. Ak sa i za takých stiesnených pomerov a v naprostej izolácii od svetovej vedy výchovná práca darila, vďačíme v nemalej miere neúnavnému úsiliu zosnulého akademika J. Hronca.

Prakticky bez kníh a časopisov v stiesnených priestoroch a s neúmerne veľkými pedagogickými povinnosťami — tak začínal malý kolektív slovenských matematikov v Bratislave svoju činnosť po oslobodení v r. 1945.

V tejto krátkej spomienke nebudeme podrobne rozpisovať, ako sa v rokoch po oslobodení rozširovali fakulty, zakladali katedry a nové vysoké školy. Dnes máme na Slovensku dve Prírodovedecké fakulty (Bratislava, Košice), na ktorých je sedem matematických katedier. Ďalej máme vysoké školy technického smeru (Bratislava, Košice, Nitra, Zvolen a Žilina), na ktorých máme 12 matematických katedier. Vcelku pôsobí na vysokých školách na Slovensku 14 profesorov matematiky, 19 docentov a približne 200 odborných asistentov a asistentov.

V prvej polovici päťdesiatych rokov, keď z roka na rok prudko rástli počty študentov na všetkých fakultách (obzvlášť na technických) bolo treba zaistiť predovšetkým výuku. Nikdy sme však nezabudli na to, že výuka a bádanie sú nerozlučne spojené pojmy, bez ktorých by sme nedosiahli žiadúcu úroveň našich vysokých škôl.

Keď sa pomery na vysokých školách čiastočne stabilizovali, prikróčili sme v r. 1959 k zriadeniu Kabinetu matematiky SAV (zo začiatku len s veľmi malým počtom interných pracovníkov), ktorý sme neskôr po rozšírení premenovali na Matematický ústav SAV, kde toho času pracuje 8 vedeckých a 8 odborných pracovníkov.

Ešte predtým než bola založená SAV, zorganizovalo niekoľko nadšencov vydávanie Matematicko-fyzikálneho zborníka, ktorého prvý ročník vyšiel v r. 1951 a od roku 1953 vychádzal pod názvom Matematicko-fyzikálny časopis. Tento časopis sa v r. 1967 rozčlenil na Matematický časopis SAV a Fyzikálny časopis SAV. Redakčná rada nášho časopisu venovala a venuje mnoho úsilia na to, aby aj výsledky práce našej najmladšej vedeckej generácie mali zaručené možnosti publikovania. Matematické práce na Slovensku vychádzajú aj v niektorých zborníkoch vysokých škôl, menovite v Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae.

Za posledných 10 rokov sme vynaložili mnoho úsilia na to, aby v spolupráci so všetkými pracoviskami na Slovensku i v českých zemiach sa zorganizovali pravidelné semináre združujúce kolektívy matematikov so spoločným zameraním. Viaceré z týchto kolektívov spolupracujú na úlohách štátneho plánu základného výskumu.

Ak chceme stručne charakterizovať jednotlivé odvetvia, v ktorých sme dosiahli uspokojujúce výsledky, môžeme povedať toto:

V rámci základných matematických štruktúr vyšetrujú sa abstraktné a topologické pologrupy, čiastočne usporiadané štruktúry, kombinatorické metódy a teória grafov a v posledných rokoch i axiomatická teória množín. Vo výskume kvantitatívnych matematických metód študujú sa vlastnosti riešení obyčajných diferenciálnych rovníc v reálnom aj komplexnom obore. Nemálo pozornosti sa venuje aj otázkam teórie miery, reprezentácii lokálne kompaktných grúp, rôznym vlastnostiam reálnych funkcií a aplikáciám teórie miery v teórii čísel. Okrem toho pestujú sa niektoré odbory geometrie a izolovane i iné partie matematiky. Všetky tieto smery odzrkadľujú sa aj na stránkach minulých ročníkov nášho časopisu.

Slovenskí matematici s nemalou vďakou prijímali vždy výpomoc českých kolegov, ktorí ako interní alebo ako externí pracovníci vysokých škôl, alebo inými formami pomáhali vychovávať vedeckých pracovníkov na Slovensku. Obzvlášť uznanie si zasluhuje akademik O. Borůvka za to, že sa pod jeho vedením úspešne rozvinulo štúdium diferenciálnych rovníc na Slovensku.

Neformálnej spolupráci medzi českými a slovenskými matematikmi napomáhala ešte z dôb prvej republiky Jednota československých matematikov a fyzikov, ktorá za 106 rokov svojej činnosti vykonala veľký kus práce medzi stredoškolskými profesormi, pracovníkmi vysokých škôl i tými, ktorí pestujú matematiku z vlastnej záľuby. Jednota má dnes na Slovensku viac ako 1000 členov. Slovenská akadémia vied bude i naďalej činnosť Jednoty maximálne podporovať.

Slovenská matematická obec združená okolo nášho časopisu pozerá s optimizmom do budúcnosti a vynasnaží sa zo všetkých síl prispieť k ďalšiemu rozvoju matematiky v našej republike.